

Lisa 3 – Kliendi tundmise standardite tähtsus kindlustusjärelvalve ja -seltside jaoks

Rahapesuvastane töökond (FATF) ja teised on teinud suure töö finantsasutuste kliendi tundmise (KT) küsimuste alal ning FATF-i 40 soovitus rahapesu tõkestamiseks finantsasutustes on leidnud rahvusvahelist tunnustust ja rakendust. Kindlustusjärelvalvel ja kindlustusandjatel on oluline teada, et paljud KT põhimõtted, mida pangad oma töös oluliseks peavad, kehtivad ka kindlustusseltside kohta.

Kindlalt toimivad KT protseduurid on eriti olulised kindlustusseltside ohutuse ja hea maine tagamisel, kuna need:

- a. aitavad kaitsta kindlustusseltsi mainet ja kindlustusseltside süsteemi ühtsust, vähendades tõenäosust, et kindlustusseltsist saab finantskuritegude vahend või ohver ja sellest tulenevalt kahjustub tema maine;
- b. on usaldusväärse riskijuhtimise oluliseks osaks, sätestades aluse varade ja kohustustega, sh hallatavate varadega seonduvate riskide kindlaks tegemisele, piiramisele ja kontrollimisele.

Kui KT standardid on puudulikud või puuduvad üldse, võib see kindlustusseltsile tähendada tõsisemaid klientide ja äripartneritega seotud riske, eelkõige **maine, äritegevuse, õiguslike aspektide ja kontsentratsiooniga seotud riske**.

Tuleb märkida, et kõik need riskid on omavahel seotud. Kuid iga selline risk võib kindlustusseltsile tuua suurt rahalist kahju (nt poliiside tühistamine ja rahade väljavõtmine kindlustusvõtjate poolt, seltsidevahelise koostöö katkemine, nõuete esitamine kindlustusseltsi vastu, uurimiskulud, varade arestimine ja külmutamine, laenukahjud) ning vajaduse kulutada juhtkonna väärtuslikku aega ja energiat tekkivate probleemide lahendamiseks.

Mainerisk kujutab endast kindlustusseltsidele suurt ohtu, sest seltside tegevuse eelduseks on kindlustusvõtjate, võlausaldajate ja turu üldise usalduse hoidmine. Mainerisk tähendab võimalust, et negatiivsed uudised kindlustusseltsi töökorralduse ja sidemete kohta, olgu need tõele vastavad või mitte, põhjustavad usalduse kaotuse seltsi tegevuse vastu. Kindlustusseltsid on maineriskile eriti avatud, sest nad võivad väga kergesti muutuda oma klientide seadusvastase tegevuse vahendiks või ohvriks. Seltsid peavad end kaitsma tõhusa KT programmiga, mis tagab pideva valvsuse.

Tegevusrisk on risk, et ebapiisavad või valed siseprotseduurid, inimesed ja süsteemid või ka välismõjud põhjustavad seltsile otsest või kaudset kahju. KT kontekstis puudutab tegevusrisk peamiselt kindlustusseltside programmide nõrka rakendamist, ebaefektiivseid kontrolliprotseduure ja asjakohase hoolsuse puudumist. Avalikkuse arusaam, et kindlustusselts ei suuda oma tegevusriski korralikult juhtida, võib seltsi ärile negatiivselt mõjuda või selle peatada.

Õigusrisk on võimalus, et kohtuasjad, ebasoodsad kohtuotsused või lepingud, mida ei saa täitmisele pöörata, avaldavad kindlustusseltsi tegevusele või seisundile negatiivset mõju või peatavad seltsi tegevuse. Kindlustusseltsi võidakse kohtusse kaevata seetõttu, et nad ei järgi

kohustuslikke KT standardeid või ei näita üles vajalikku hoolsust. Selle tulemusena võib kindlustusjärelevalve määrata seltsile trahvi, algatada kriminaalasja ja rakendada erisanktsioone. Kindlustusseltsile võib kohtuasi põhjustada suuremaid kulusid kui ainult kohtukulud. Seltsid ei saa end õigusriskide eest efektiivselt kaitsta, kui nad ei rakenda klientide identifitseerimisel ja nende äritegevuse mõistmisel vajalikku hoolsust.

IAIS on veendunud, et tõhusad KT protseduurid peaks kuuluma kõikide kindlustusseltside riskijuhtimis- ja sisekontrolli süsteemidesse kogu maailmas. Riiklik järelevalve vastutab selle eest, et kindlustusseltsid oleksid kehtestanud miinimumstandardid ja sisekontrollimeetmed, mis võimaldavad neil oma kliente piisavalt tunda.

Riiklikult kehtestatud eeskirjadele on oluliseks toeks ametiliitude või organisatsioonide koostatud vabatahtlikud tegevusjuhised, mis annavad kindlustusseltsidele nende tegevuseks praktilisi nõuandeid. Sellised juhised ei saa aga asendada ametlikku regulatiivkorda.

KT standardite põhielemendid

Kõikidel kindlustusseltsidel peaks olema kohustus kehtestada asjakohased poliitikad, praktikad ja protseduurid, mis sisaldavad kõrgeid eetilisi ja ametialaseid norme ning väldivad kindlustusseltsi tahtlikku või tahtmatut kuritegelikku ärakasutamist.

Kindlustusseltsid peaksid KT programmide koostamisel lähtuma teatavatest põhielementidest. Need peaksid algama seltsi riskijuhtimise ja kontrolli protseduuridest ja peaksid sisaldama:

- a. klientide heakskiitmise poliitikat;
- b. kliendi identifitseerimist;
- c. kõrge riskiga kontode pidevat järelevalvet ja
- d. riskijuhtimist. KT peaks olema kindlustusseltside riskijuhtimise ja kontrolli protseduurides kesksel kohal ning seda peaks täiendama regulaarse nõuetele vastavuse kontrolli ning siseauditiga. KT programmi muud osad peale nende põhielementide tuleks kujundada vastavalt riski tasemele.

Klientide heakskiitmise poliitika

Kindlustusseltsid peaksid välja töötama selged klientide aktsepteerimise poliitikad ja protseduurid, mis sisaldavad selliste klientide kirjeldust, kes kätkevad endas seltsi jaoks keskmisest suuremat riski. Poliitikate koostamisel tuleb arvesse võtta selliseid tegureid nagu kliendi taust, päritoluriik, avalik või kõrge profiiliga positsioon, seonduvad kontod, äritegevuse liik ja muud riskifaktorid. Kõrgema riskiga klientidega ärisuhete alustamise üle peaks otsustamise õigus olema ainult kõrgemal juhtkonnal.

Klientide identifitseerimine

Klientide identifitseerimine on KT standardite oluline element. Käesolevate suunavate märkuste tähenduses mõistetakse klienti kui:

- a. füüsilist või juriidilist isikut, kes on seltsi kindlustusvõtjaks, või kui ilmneb, et poliisi või tehingu taotleja ei tegutse enda nimel, siis isik, kelle jaoks poliis on mõeldud;
- b. professionaalsete finantsvahendajate poolt väljastatud poliiside soodustatud isikud ning kõik poliisiga seotud füüsilised ja juriidilised isikud, kes kujutavad endast seltsi jaoks olulist mainega seotud või muud riski.

Kindlustusseltsid peaksid kehtestama süstemaatilise protseduuri uute klientide isikusamasuse kontrollimiseks ja mitte väljastama poliisi enne, kui uue kliendi isik on rahuldavalt tuvastatud.

Kindlustusseltsid peaksid dokumenteerima ja kehtestama poliitika klientide ja nende nimel tegutsevate isikute identifitseerimiseks. Klientide tuvastamiseks on parimad dokumendid need, mida on kõige raskem illegaalselt hankida või võltsida.

Eriti tähelepanelik tuleks olla mitteresidentidest klientide puhul ning kindlustusselts ei tohiks kindlasti tuvastamisest loobuda ainult sellepärast, et uus klient ei saa vestlusele kohale tulla.

Kliendi tuvastamise protsessi kohaldatakse loomulikult suhete alguses. Andmete uuendamise ja asjakohasuse tagamiseks peavad seltsid oma olemasolevaid kliendiandmeid pidevalt üle vaatama.

Selleks on sobiv aeg siis, kui toimub oluline tehing, kui kliendi dokumendistandardid oluliselt muutuvad või kui taotletakse olulist muutust kindlustussummas. Kuid asjakohaste andmete võimalikult kiireks kättesaamiseks peab kindlustusselts igal ajal vajalikke samme astuma.

Kindlustusseltsid, mis pakuvad tooteid nendega seotud erapankade klientidele, on eriti avatud maineriskile ja peaksid samuti rakendama kõrgendatud hoolikust, mida erapank selliste toodete puhul rakendab.

Eraisikute, äriühingute, usalduslepingu alusel tegutsevate ettevõtete, vahendajate või isikustatud investeerimisühingute nimel väljastatud poliisid võivad kätkeda endas maineriski, kui kindlustusselts ei järgi hoolikalt kehtestatud KT protseduure.

Kõik uued kliendid ja uued poliisid peaksid lisaks kliendisuhete eest vastutavale isikule saama vähemalt ühe asjakohasel ametikohal oleva isiku heakskiidu. Kui seltsisiseselt on konfidentsiaalsuse kaitsmiseks rakendatud konkreetseid meetmeid, peaksid kindlustusseltsid siiski tagama, et neid kliente ja nende äritegevust saab jälgida samavõrd rangelt, st vastavuse kontaktisikud ja audiitorid peavad saama neid kontrollida.

Kindlustusseltsid peaksid välja töötama selged standardid selle kohta, milliseid andmeid tuleb säilitada klientide tuvastamise ja üksikute poliiside kohta ning nende andmete säilitustähtajad. See on hädavajalik, et kindlustusselts saaks jälgida oma kliendisuheteid, mõista kliendi äritegevust ja esitada tõendusmaterjali võimalike vaidluste, kohtuasjade või uurimiste korral, mille puhul võidakse algatada kriminaalasi.

91. Identifitseerimisprotsessi lähtepunkti ja loomuliku järjena peaksid kindlustusseltsid klientide identifitseerimise dokumenteerima ja säilitama vastavate dokumentide koopiaid vähemalt viie aasta jooksul pärast poliisi lõppu. Samuti tuleks finantstehingute dokumente säilitada vähemalt viis aastat alates tehingust.